

PRESĂ PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN ADRESATĂ MILITARILOR IN PERIOADA INTERBELICA

de general-maior **CONSTANTIN ANTIP**,
directorul Muzeului Militar Central

În lupta desfășurată între cele două războaie mondiale pentru interesele supreme ale poporului român, pentru libertate și dreptate socială, pentru salvagardarea independenței și suveranității patriei o armă de o deosebită eficiență a forțelor revoluționare a fost presa comunistă.

Încă de la făurirea sa, Partidul Comunist Român a acordat o deosebită atenție presei. La Congresul din mai 1921, punctul 6 al ordinii de zi s-a intitulat : „Presa și propaganda“. Raportul pregătit la acest punct n-a fost, însă, expus deoarece cel desemnat să-l țină, profesorul Petre Constantinescu-Iași, nu a putut lua parte la lucrări. El a fost suplinat de Gheorghe Cristescu, care a emis cîteva considerații asupra situației ziarului central al Partidului și asupra problemelor ce se puneau în legătură cu presa revoluționară în ansamblu, considerații care au fost extinse în cuvîntul a 15 alți delegați. „Presa, afirma cel ce avea să fie primul secretar general al Partidului Comunist Român, este oglinda în care se oglindește puterea de conștiință și vitalitate a mișcării noastre“¹. Și această oglindă avea să reflecte și gîndirea militară, opțiunile partidului cu privire la puterea armată a țării. Prin paginile ziarelor și revistelor partidului, ale organizației revoluționare a tineretului sau ale unor organizații de masă legale — publicații în fruntea cărora s-au aflat pînă în 1924 „Socialismul“ și din 1931 „Scînteia“ — se milita pentru atragerea militarilor de partea luptei revoluționare a claselor exploatate, pentru democratizarea armatei existente, pentru ca ea să nu fie folosită ca instrument de reprimare, ci numai de apărare a țării împotriva agresiunilor din exterior, se explicau prevederile hotărîrilor partidului privind desfășurarea activității comunistilor și uteciștilor în unitățile militare, se arătau efectele acestei munci. „Este însă clar — scria «Buletinul C.C. al P.C.R.» — că revoluția nu poate să aibe șanse de succes dacă armata nu va trece de partea noastră, sau cel puțin dacă nu ne vom asigura de neutralitatea ei. Căci cu tot avîntul revoluționar, cu toată voința de luptă, cu tot eroismul și entuziasmul lor, muncitorii și țărani răsculați, rău înarmați și nepregătiți, nu vor putea să reziste mult timp contra unei armate bine organizate, înzestrate cu tunuri, mitraliere, avioane și gaze de luptă, și dacă în momentul cînd luptele proletariatului vor atinge violența extremă, [...] cînd revoluția va fi

¹ *Documente din istoria mișcării muncitorești din România, 1916—1921*, Edit. Politică, București, 1966, p. 727.

la ordinea zilei, dacă în acest moment noi nu vom putea fi siguri de armată, aceasta va însemna că noi nu am știut să îndeplinim rolul nostru de partid revoluționar“. Și de aceea, în același articol, subhniindu-se că „noi trebuie să pătrundem în armată, să ne legăm cu ea prin mii de fire, să întindem peste toate unitățile militare influența noastră“, se accentua : „trebuie să înțelegem că numai printr-o muncă sistematică de zi cu zi, desfășurată de întregul partid și de toate organizațiile revoluționare, putem să ajungem la rezultate pozitive“².

Scopului menționat mai sus i-a fost destinat un însemnat număr de gazete ilegale comuniste adresate ostașilor, care au pus bazele unei prese militare a mișcării revoluționare din România. Prima dintre ele a fost „Cazarma“, organ al Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist, iar în ultimul an de existență organ al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, care a apărut la București din mai 1931 pînă în august 1935 ; în 1934 a avut și ediție în limba maghiară — „Kaszarnya“. „Cazarma“ i s-au adăugat noi periodice centrale : „Alarma“, organ al Comitetului Central al P.C.R., București, martie 1932—octombrie 1933 ; „Asaltul antimilitarist“, organ al C.C. al U.T.C., București, octombrie 1932—ianuarie 1933 ; și gazete locale : „Viața ostășească“, organ al Secțiunii de București a P.C.R., octombrie 1931—aprilie 1932 ; „Lupta ostășească“, organ al Comitetului Regional Moldova al P.C.R. și al U.T.C., Iași, 1932 ; „Ostașul roșu“, organ al tineretului comunist din București, 1931 ; „Vörös Front“, organ al Regionalei Transilvania a U.T.C., Cluj, august 1932—iulie 1933. Sînt indicii că au mai apărut și alte gazete comuniste ostășești, dar nu au fost depistate pînă în prezent. Prin această categorie specială de presă partidul a făcut cunoscute obiectivele politicii sale în armată, a îndrumat munca revoluționară printre ostași, a reflectat viața, frământările și nevoile lor, a militat pentru atragerea masei de soldați de partea luptei populare pentru libertate și dreptate socială.

Nu numai existența cea mai îndelungată, ci și importanța cea mai mare a avut-o, în cadrul acestor gazete, „Cazarma“. Rostul gazetei era expus în editorialul *Pentru ce apare „Cazarma“*, care arăta că „multe probleme, multe sarcini trebuie lămurite, trebuie ajutat soldatul să-și dea seama de situația sa, să-și dea seama unde e adevăratul său dușman, împotriva cui să îndrepte arma, cum să-și organizeze lupta pentru revendicările sale și cum s-o lege cu lupta muncitorilor și țăranilor. Deci ajutorul soldatului de a-și lămuri situația, explicarea sarcinilor sale, îndrumarea și organizarea în luptă — iată sarcinile ce și li pune «Cazarma»“³.

„Cazarma“ s-a călăuzit după prevederile documentelor partidului și ale organizației revoluționare a tineretului privind activitatea comunistă în armată, le-a explicat și popularizat. La începutul drumului său, gazeta publică și supunea discuției „Proiectul Programului de revendicări pentru soldați al Uniunii Tineretului Muncitor din România“. „Sub haina soldățească se zbate inima unui muncitor și țăran — sublinia proiectul —. Soldatul este în primul rînd membru al întregii clase muncitoare sau al țăranimii“, de aceea „Programul de luptă și lozincile muncitorilor și țăranilor revoluționari sînt în același timp și programul nostru pentru sol-

² „Buletinul Comitetului Central al P.C.R.“, nr. 16—17 din ianuarie—martie 1934.

³ „Cazarma“, nr. 1 din mai 1931.

dați“. În continuare se prevedeau, printre altele, revendicări referitoare la îmbunătățirea vieții și muncii soldaților în cazărmi, asigurarea drepturilor politice și cetățenești ale ostașului — dreptul de a face parte din organizațiile sale de clasă, dreptul de a vota, dreptul de a citi ziare și reviste în cazarmă, se pronunța împotriva întrebuintării armatei la reprimarea mișcărilor muncitorești și țărănești. La sfârșit cuprindea apelul : „Tovarăși soldați ! Spuneți-vă cuvântul la proiectul de față. Completați-l cu experiențele voastre zilnice, ca să devie un program de luptă definitiv al tuturor soldaților“⁴.

Punctele acestui program au fost urmărite și susținute prin articole, comentarii, informații, rubrici ca : „Din viața soldaților“, „Viața în cazarmă“, „Strigătul «Cazarmei»“, „Știri de acasă“, „Știri din țară“, „Știri din toată lumea“, „Correspondențe“, „Poșta redacției“. De aici și ecoul în rîndul soldaților. „Primul număr al «Cazarmei» — scria redacției un soldat — a fost primit de soldați cu multă bucurie ; în sfârșit avem și noi un ziar care apără interesele soldaților și ne arată modul de luptă“⁵. Și acest ecou se vede și din felul cum s-a răspuns chemării redacției : „Soldați, trimiteți corespondență «Cazarmei» despre viața și luptele voastre din cazărmi“⁶. Paginile gazetei conțin corespondențe de la Arsenalul și Pirotehnia Armatei, din Regimentele 22, 81 și 83 infanterie, 11 artilerie, 32 obuziere, 1 artilerie antiaeriană, 7 vînători, Batalionul 12 vînători de munte, din unități de pionieri, aviație, marină, de la depozite, subunități sanitare și altele.

Correspondențele nu exprimau numai doleanțe, nu descriau numai stări de lucruri, ci făceau propuneri pentru organizarea și conducerea acțiunilor îndreptate spre înlăturarea acelor situații, pentru satisfacerea revendicărilor militarilor. „Noi vorbim între noi, ne sfătuim cum să facem ca să o ducem mai bine [...] — scria un militar în termen din Regimentul 12 infanterie —. Trebuie să organizăm celule comuniste, care să înceapă pregătirea unei acțiuni pentru revendicările noastre“⁷.

Necesitatea dezvoltării și întăririi rețelei organizațiilor de partid și a celor uteciste în unități, a creării și altor forme organizatorice — comitete soldățești de acțiune, cercuri ale recruților —, spre a uni ostași în lupta pentru revendicările lor și pentru legarea de lupta revoluționară a maselor populare constituia o temă permanentă a „Cazarmei“ și a celorlalte gazete militare ale partidului. La începutul anului 1934, deci cînd din organ al C.C. al U.T.C. a devenit organ al C.C. al P.C.R., „Cazarma“ a publicat două articole⁸ : *Cum trebuie să organizăm lupta pentru revendicările noastre zilnice și Cum trebuie să organizăm și să conducem lupta anti-militaristă între recruți*. În primul se subliniază : „Celulele comuniste din cazarmă trebuie să fie atente la toate nevoile imediate ale soldaților“, iar în al doilea : „Tinerii recruți să organizeze comitete de acțiune ale recruților, care să grupeze în jurul lor pe ceilalți recruți“. În același spirit scrisese și „Viața ostășească“, adresîndu-se contingentelor 1930, 1931 și 1932 : „Soldații au ca datorie formarea celulelor comuniste în cazărmi,

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem, nr. 2 din octombrie 1931.

⁶ Ibidem, nr. 1 din mai 1931.

⁷ Ibidem, nr. 5 din ianuarie 1932.

⁸ Ibidem, nr. 1 din ianuarie 1934.

grupe de soldați din cei mai curajoși care să se pună în fruntea luptelor tuturor soldaților pentru a obține îmbunătățirea situației în cazarmă”⁹. Pe lângă activitatea colectivă, presa arăta importanța muncii individuale cu soldații; ea cerea mai ales să se aplice în viață parola de bază a organizațiilor Uniunii Tineretului Comunist cu privire la activitatea în armată: „Fiecare utecist să aibă un prieten soldat!”¹⁰. Rezultatele activității presei se încadrează în cele ale întregii munci politico-organizatorice și de propagandă a partidului, care a dus la creșterea numărului comunistilor și la întărirea organizațiilor de bază din armată.

Rezultatele activității partidului comunist în armată erau sesizate sistematic și de numeroase documente oficiale ale instanțelor militare și ale organelor de siguranță, care, printre altele, consemnau răspîndirea în unități a gazetei „Cazarma” și a altor publicații revoluționare. Puterea de înriurire a ideilor comuniste își găsea estimări și în paginile unor periodice militare în care au avut reverberații specifice atitudinile anticomuniste ale cercurilor guvernante. Astfel, un articol din „Revista infanteriei” constata nici mai mult nici mai puțin că propaganda anticomunistă în armată era „fadă” și nu furniza „atîtea tentațiuni ca, de exemplu, oferta bolșevică” (respectiv comunistă). Socotind, în lumina politicii și ideologiei claselor dominante, că cetățeanul care venea în armată „infectat de doctrine bolșevice” era „un element periculos”, recomanda ca el să fie „găsit, izolat și dezinfectat”. Dar, avertiza mai departe, să nu se neglijeze că „această sectă de oameni (comuniștii — n. n.) sînt organizați”, că „contaminații sînt pregătiți și au răspunsurile și argumentele coapte gata” și, ca atare, contracararea lor nu era o chestiune ușoară, manipularea ostașilor în sens anticomunist, antimuncitoresc cerînd o mare abilitate, neputînd fi făcută oricum. „Cînd ofițerul nepregătit va îngăima vorbe fără miez, contaminații — aprecia articolul citat — vor triumfa de bucuria ce o dă posesia unor argumente hotărîtoare și vor regreta numai că nu pot vorbi neîntrebați”¹¹.

Presa comunistă nu și-a limitat activitatea la interiorul organismului militar, ci a militat permanent pentru împletirea acțiunilor revendicative din armată cu cele revoluționare din afara ei, pentru că, arăta „Cazarma”, „În lupta muncitorimii și țărănimii, locul soldaților este alături de poporul muncitor”¹². O atenție deosebită s-a dat manifestărilor de solidaritate ale unor ostași cu muncitorii aflați pe baricadele marilor bătălii de clasă din ianuarie-februarie 1933. Astfel, în articolul *Luptele C.F.R.-iștilor*¹³, „Cazarma” evidenția semnificația actelor militarilor care au refuzat să fie unelte ale represiunii împotriva greviștilor, iar în alt număr remarcă exemplul Regimentului 21 infanterie, ai cărui soldați au trebuit să fie înlocuiți de la Atelierele „Grivița” pentru că o întreagă companie s-a opus să deschidă foc împotriva muncitorilor¹⁴.

Presa influența starea de spirit a militarilor și prin intermediul articolelor privind situația generală economică și politică din țară și din

⁹ „Viața ostășească”, nr. 2 din 5 februarie 1932.

¹⁰ „Cazarma”, nr. 1 din mai 1931.

¹¹ „Revista infanteriei”, nr. 237—233 din 1921.

¹² „Cazarma”, nr. 1 din mai 1931.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem, nr. 5 din septembrie 1933.

lume, ca acelea din „Cazarma“ : *Partidele ciocoiești în alegeri* (nr. 8 din 1932), *Afacerea Skoda* (nr. 1 din 1935), *Cheltuielile pentru înarmare în lumea capitalistă* (nr. 2 din 1931).

Prin rubrica „Știri din toată lumea“, ostașii erau puși la curent cu aspecte ale activității camarazilor lor din alte țări, cum ne demonstrează informațiile despre lupta revoluționară a unor soldați polonezi (nr. din mai 1931), marinari englezi (nr. din octombrie 1931), marinari din Chile (nr. din noiembrie 1931). Un spațiu special era rezervat prezentării armatei primului stat socialist din lume : *Armata roșie* (nr. din decembrie 1931), *Viața în armata roșie* (nr. din aprilie 1932), *Cum trăiesc soldații în Armata roșie* (nr. din martie 1933), *Ce este Armata roșie* (nr. din ianuarie 1934).

Educării revoluționare îi slujeau și articolele dedicate de „Cazarma“ evocării unor evenimente istorice (*Comuna din Paris*, nr. din martie 1933, 7 *Noiembrie*, nr. 2 și 3 din octombrie și noiembrie 1931) sau a unor personalități ca Marx (nr. din martie 1933), Lenin, Liebknecht, Roza Luxemburg (nr. din ianuarie 1934).

Ca și întreaga presă comunistă, democratică din țară, presa militară ilegală a partidului s-a ridicat cu deosebită ascutime împotriva politicii celei mai periculoase organizații de extremă dreaptă, Garda de fier, care viza înfeudarea României imperialismului fascist german, ceea ce însemna ștergerea ei de pe harta lumii ca stat independent și suveran. În articolul *Garda de fier trădează interesele muncitorilor și țăranilor*¹⁵, „Cazarma“, arătând că „Garda de fier este o organizație fascistă, formată și susținută de marii fabricanți, moșieri și bancheri cu scopul de a amăgi pe muncitori și țărani“, lansa apelul : „Luptați contra influenței Gărzii de fier și demascați pe șefii lor“.

Pe linia hotărârilor plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român din februarie 1935, care preconiza mobilizarea forțelor naționale în Frontul popular antifacist, iar în ceea ce privește armata stabilea ca munca de partid să fie desfășurată nu numai printre soldați, ci și printre ofițeri inferiori — care reprezentau majoritatea în corpul de cadre militare active ofițerești — „Cazarma“, în ultimul său număr pe care îl cunoaștem, difuza în rîndul militarilor chemarea : „Trăiască frontul unic de luptă contra fascismului, mizeriei și războiului“¹⁶.

De fapt, cu numărul din august 1935 al „Cazarmei“, la care ne-am referit, presa militară distinctă a partidului nostru comunist și-a încetat existența, problemele armatei și ale apărării țării fiind ogindite mai departe în coloanele „Scînteii“ și ale altor publicații.

Prin dăruirea cu care a militat, presa ilegală comunistă adresată oștirii se înscrie și ea, cred, cu îndreptățire în aprecierea făcută de secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ziariștilor care au scris și muncitorilor care au tipărit „Scînteia“, ca fiind „o pildă de slujire devotată, plină de abnegație a cauzei clasei muncitoare, a idealurilor partidului nostru comunist...“¹⁷.

¹⁵ Ibidem, nr. 2 din aprilie 1934.

¹⁶ Ibidem, nr. 2 din august 1935.

¹⁷ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la adunarea festivă consacrată împlinirii a 25 de ani de la apariția primului număr legal al ziarului „Scînteia“, în România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, voi. 4, Edit. Politică, București, 1970. p. 431.

**LA PRESSE DU PARTI COMMUNISTE ROUMAIN
ADRESSÉE AUX MILITAIRES PENDANT LA PÉRIODE
D'ENTRE LES DEUX GUERRES**

R é s u m é

Depuis sa formation, par la transformation en 1921 du Parti Socialiste, le Parti Communiste Roumain, visant un renversement révolutionnaire des assises antipopulaires et corrompues du capitalisme, s'évertua à entraîner dans sa mouvance le monde des militaires, car, comme l'observait en 1930 „Le Bulletin du C.C. du P.C.R.“, „la révolution ne peut avoir de chances de succès si l'armée ne nous rallie pas, ou, à tout le moins, si nous ne nous pourvoyons pas de sa neutralité“.

Sauf les efforts déployés, par le truchement de ses moyens ordinaires, pour faire parvenir les idées du parti à travers les milieux de l'armée, surtout parmi ceux proches socialement des classes intéressées à l'abolition de l'exploitation et de l'oppression, le Parti Communiste Roumain se singularisa par la création d'une presse destinée spécialement aux militaires, qui se manifesta surtout pendant la première moitié de la décennie '30 — telles que „Cazarma“ (La Caserne), successivement organe central des Jeunesses Communistes et du C.C. du P.C.R., „Alarma“ (L'Alarme), „Asaltul antimilitarist“ (L'Assaut antimilitariste), „Viața ostășească“ (La Vie du contingent), „Lupta ostășească“ (Le combat des hommes du contingent) etc. etc., dont des publications périodiques signalées, mais introuvables jusqu'aujourd'hui, vu que toute cette presse a dû fonctionner clandestinement, l'activité du P.C.R. étant strictement interdite et sauvagement poursuivie même dans la phase du régime parlementaire bourgeois.

Les journaux et revues communistes à l'intention des militaires ont intégré leurs préoccupations et besoins spécifiques aux revendications à caractère général et, par cela, ont contribué à la future réorientation révolutionnaire de l'armée roumaine en sont entières, commencée par l'insurrection d'août 1944.